

CUBAANSCH VOGELS.

II.

Overal in dit land zien we gieren, *Cathartes aura*, die onder de Cubaansche vogels zijn wat de Koningspalm is onder de planten.

Men kan zich bijna geen landschap zonder deze twee eenheden voorstellen. De gieren worden hier ontzien en men mag ze niet schieten omdat ze buitengewoon nuttige opruimers zijn. Ze leven van krengen, dus in de buurt van abattoirs en bij groote vee-weiden zijn er meer dan elders, maar ook waar niet veel te halen valt ziet men steeds een paar van deze zwarte buizerdachtige vogels in de lucht cirkelen. Een pas gestorven paard of koe blijft niet lang onbemerkt liggen

en al gauw is het er rondom heen zwart van de gieren die pas wegvliegen wanneer men vlak in hun buurt komt. Men zegt dat gieren niet ruiken kunnen en dat wordt dan bewezen door ze in dierentuinen in papier gewikkelde stukken vleesch te geven, waar ze niet naar talen. Wij deden echter andere ervaringen op. In de eerste maand trachtten we de vogels die voor Leiden verzameld werden te conserveeren volgens een nieuwe methode. Dat bleek later geen succes te zijn en we gooiden de rottende beesten weg op een plaats een beetje buiten het kamp waar anders geen afval weggeworpen werd. Ze zaten verpakt in eenige lagen krantenpapier en dan nog eens in zakken, zoodat er van buiten niet aan te zien was wat er in zat. Toch waren in enkele uren de *aura*'s er achter gekomen en scheurden met hun snavels doek en papier stuk om zoo de lekkernijen te kunnen bereiken.

Fig. 8. *Agelaius humeralis*, de kleinste van de drie zwarte wielewalen.

Fig. 7. *Holosquiscalus gundlachi*, de wielewaal met de verticale staart.

Behalve de gieren is er nog een roofvogel algemeen, de Falconcito, wat Valkje beteekent. Ze zijn klein en lijken wel wat op een torenvalk. Door heel Noord en Midden Amerika vindt men een vogelsoort die op de Falconcito lijkt, terwijl er in verschillende gebieden duidelijke kleurafwijkingen zijn, die tot de opstelling van een aantal geografische

Fig. 9. *Ptilinopus atrovirens*, de middelsoort wielewaal.

zag paartjes die uit roode en witte vogels bestonden en jongen uit eenzelfde nest vertoonen ook sterke kleurverschillen. De Falconcito jaagt op muizen, hagedissen en groote insecten, zooals sprinkhanen. Die vangen ze ongeveer als een torenvalk dat doet. Gewoonlijk zitten ze op een hooge boom en vliegen vandaar naar prooi die in de buurt langs komt. Vlak boven hun buit blijven ze even staan bidden om een goede gelegenheid af te wachten, en stooten dan toe. Ze broeden in holle boomen, vrij hoog van de grond. Bij de verschillende nesten die we vonden zag ik nooit mannetjes voeren of zelfs maar met voer aan komen vliegen. Dat

rassen aanleiding gegeven hebben. De Cubaansche vogel is steeds met zorg buiten deze groep gehouden, en men rekent ze tot een aparte soort omdat ze zeer sterke kleurvariatiën vertoont. Bij de lichte phase is de onderkant vrijwel wit, bij de donkere daarentegen mooi roodbruin. Vroeger hield men de donkere en de lichte vogels voor verschillende soorten omdat er betrekkelijk weinig overgangen zijn. Later is men hierop teruggekomen want men

Fig. 10. De zwarte wielewalen zijn net spreuwen. *Ptilinopus atrovirens* en *Agelaius humeralis*.

schijnen ze aan hun echtgenooten over te laten. Maar wel hielpen ze verdedigen en dan kon het gebeuren, dat je niets vermoedend op een eenzame landweg liep, om plotseling opgeschrikt te worden door een helder en hard kli-kli-kli, gevolgd door hard gesuis van vleugels en soms een rake tik. Vooral toen de jongen vluchtig werden en pa en ma nog eenige tijd met hun kinderen als in gezinsverband levende kostwinners in de buurt van het oude nest rondzweerven waren de oude vogels buitengewoon fel.

Ook ontbraken nooit de Rabiche en de Palomita, twee kleine duiven, de een een *Zenaidura*, de ander een *Chaemepelia* soort. De Palomita, de naam die Duifje beteekent, zegt het al, was erg, haast belachelijk klein, en niet grooter dan een spreeuw. Ze leven meest op de grond, in kleine koppeltjes of in paren en zijn erg mak. Kom je te dicht in de buurt dan vliegen ze even op, om een eindje verder weer neer te strijken. De Rabiche is grooter maar toch nog maar van de afmetingen van een tortelduif. Ze hebben een lange spitse staart die hen erg slank doet schijnen, terwijl ze hierdoor een makkelijk her-

Fig. 11. *Sturnella magna*, de vielewaal die op den grond is gaan leven, bouwt zijn nest in een hooge graspol.

Fig. 12. Jongen van een Cubaansche zangvogel zien er net zoo uit als Europeaan.

kenbaar vliegbeeld hebben. In streken waar ze veel voedsel kunnen vinden komen ze in heele zwermen voor. Bovendien lijken ze veel op de grootere *Ectopistes*, de trekduif die ongeveer een halve eeuw geleden uitgeroeid is, en als we dan tegen de avond bij de beekjes kwamen waar heele vluchten Rabiches drinken gingen, die bij onze nadering met een rinkelend vleugelgeluid er vandoor gingen konden we ons voorstellen in langverleden wildwest tijden te leven.

De zangvogels in de suikervelden en de savanna zijn in de winter voor een goed deel trekvogels, en er is één familie die het heele aspect beheerscht, de *Mniotiltidae* of Warblers. Dat zijn dieren die verwant zijn met onze *Sylviidae*, kleine zangvogeltjes dus, en die in Noord en Midden Amerika een buitengewone vormrijkdom hebben. Chapmans Handbook kent twee en veertig vormen, terwijl er alleen van Cuba over de dertig bekend zijn, voor het grootste deel Amerikaansche trekkers en overwintelaars. Cuba heeft natuurlijk zijn eigen Warblers, maar dat zijn voor het meerendeel vogels die in de bosschen leven en weinig opvallen, terwijl enkele soorten 's winters

wegtrekken. Ook de Noordelijke warblers zijn voornamelijk vogels die thuishooren in de boomtoppen en in dicht kreupelhout, maar enkelen hebben een andere levenswijze. De allergewoonste wintervogel, *Dendroica palmarum*, is er zoo eentje. Ze is klein, onopvallend bruingrijs geteekend en komt overal in de velden voor, tot op de kaalste plaatsen toe, terwijl ze ook veel in kleine groepjes langs de wegen zit of in de steden in de plantsoenen komt, zoodat ze heelemaal de musschen vervangt. Voor hem die in de winter op Cuba arriveert is het moeilijk

Fig. 13. *Tolmarchus caudifasciatus* een van de groote vliegenvangers in de boomgaard van Hormiguero.

zich voor te stellen dat dit beestje niet tot de eigenlijke fauna behoort en er een aantal maanden per jaar niet present is. De Warblers die in de boomen leven trekken in kleine gemengde troepjes al voedselzoekend rond, net zooals in Holland in de wintermaanden de meezen dat in de dennenbosschen doen. In de boomgaard bij de suikerfabriek Hormiguero was er dan ook nooit vooruit te zeggen wat je zien zou. De eene dag wemelde het van vogels, terwijl het soms een groote leegte was. Ook kon je dus elke dag andere soorten verwachten, en het werd een sport die kleine vogels die ik de eerste dagen onder de verzamelnaam Warbler moest samenvatten langzamerhand te leeren kennen tot je ze vrijwel altijd zonder veel moeite met hun eigen naam kon aanspreken. Hierbij hielpen de mannetjes veel mee, die veelal fraai en gevarieerd gekleurd zijn. Bovendien zijn ze erg mak en laten zich tot op tien of twintig meter benaderen. Wel valt het niet mee ze lang in het gezichtsveld van de kijker te houden want ze zijn erg beweeglijk, en verdwijnen telkens achter de bladeren.

Twee andere families helpen nog het landschap te stoffeeren. Dat zijn de wielewalen en de vliegenvangers. Van de wielewalen is er maar een die aan de Europeesche verwant doet denken. Dat is een gitzwarte vogel met groote gele vlekken. Ze leven in de boomen langs de wegen en zijn erg verzot op honing zoodat bij bloeiende *Hibiscus*-boomen er gewoonlijk enkele troepjes te vinden zijn. Een bepaalde boom die langs de Cubaansche landwegen evenveel voorkomt als bij ons de knotwilg langs de sloten, draagt een tros lange roode bloemen, waar de wielewaal niet bij de honing kan komen. Daarom plukken ze elke bloem afzonderlijk af, om dan met hun spitse snavel in de bodem een gaatje te maken. Dikwijls zijn ze erg verdiept in dit werk, dan kan je ze tot dichtbij benaderen zonder dat ze dat kwalijk nemen, terwijl ze rustig doorgaan

bloem na bloem af te plukken, zoodat de grond er mee bezaaid wordt. Ook deze vogels broeden in de toppen van de palmen waar ze een groot nest weven. Die palmen, hoe mooi ze ook zijn, worden door deze gewoonte erge lastposten. Een aantal vogels krijg je vrijwel niet bij het nest te zien, tenzij je dan je hoofd verdraait naar waar ergens boven in de lucht een kroon lange bladeren hangt. Van fotografeeren bij het nest komt in zoo'n geval natuurlijk heelemaal niets. Drie

andere wielewalen lijken in hun gewoonten veel op spreeuwen. Ze zijn heelemaal of bijna heelemaal zwart, en vooral de twee kleinste soorten zwerven in groote troepen door de velden, op zoek naar vruchten of zaad, wurmen en insecten. Alleen de grootste van de drie houdt zich nog een beetje bij zijn leest, die is meer in de bosschen dan in het open land te vinden. Maar hij heeft een andere eigenaardigheid. Zijn staart is gedraaid en de pennen hebben breede vlaggen gekregen, zoodat er een hoog verticaal roer van gegroeid is. Als de mannetjes dan op de takken van de boomen

Fig. 14. *Butorides virescens*, het algemeene woudaapje. Hij staat hier niet in een moeras, maar op een autoweg.

Fig. 15. De schildpadjes liggen zich op zandbanken te zonnen.

aan het baltsen zijn laten ze de vleugels hangen, en spreiden de staart zoo ver mogelijk uit, terwijl ze met een vreemde gebarsten toon, net alsof het hun pijn doet, fluiten. De meest algemeene wiewaai herken je niet meteen. Overal in de rietvelden en de savannas, de naam

Fig. 16. *Langs de kleine beekjes is de begroeiing buitengewoon weelderig.*

echter twee soorten die veel algemeener zijn en ook op de open landen voorkomen. Ze zijn zoowat zoo groot als een kauwtje. Wanneer ze rustig op een takje of op prikkeldraad op insecten zitten te wachten dan zie je er nog wel de vliegenvanger in, maar als ze, luid hun eigen naam „pitirre pitirre” roepend, elkaar achterna zitten of zelfs de groote gieren verdrijven die bang zijn voor een hauw van de zwarte rechte snavel, dan zijn het heel andere beesten geworden.

De kleine beekjes die door de savannas stroomen zijn buitengewoon typisch voor het gol-

Sabanero duidt er al op, leven bruinigrijze vogels, iets kleiner dan de patrijzen die hier voorkomen, terwijl ze er verder met hun korte vleugeltjes, hun rechte vlucht en hun snelle slag veel op lijken. Maar als zoo'n quasi patrijs in een boom is neergestreken moet men zich rustig houden en blijven zitten, dan draait hij zich na een tijdje om. De vogel die van achteren plomp leek wordt plotseling slank, we zien een lange, iets omlaag gebogen snavel en bovendien de onderkant die felgeel is, met een zwarte vlek op de borst. Die opvallend gekleurde onderzijde kan de Sabanero net zoo goed verbergen als een roodborst, waarbij recht van achteren gezien ook geen rood te bespeuren valt. Bovendien schijnt hij te weten dat die gele kleur gevaarlijk en opzichtig is, want je krijgt ze nooit te zien als alles niet volmaakt rustig is. Op enkele uitzonderingen na. Dat was toen aan de andere kant van de heg waarin de Sabanero zat een roofvogel rondvloog. Toen draaide hij zijn buik naar mij toe, als de minste van de twee gevaren.

De europeesche vliegenvanger vindt men terug in twee kleine grijsbruine boschvogeltjes die zich erg achteraf houden en traag in hun bewegingen zijn. Ze worden voor Bobito, domkopje, uitgescholden. Er zijn

vende heuvelland dat de grootste helft van de provincie Santa Clara inneemt. Gewoonlijk zijn ze in hun eigen terrassen eenige meters diep steil ingesneden, terwijl de oevers behalve met koningspalmen met allerlei kleine boomen en groote struiken begroeid zijn. Hier wemelt het midden overdag van de vogels die we uit de rietvelden en de savannas kennen. Ze komen hier in de schaduw koelte zoeken en verdwijnen in de ochtend en de avond naar hun voedselgebieden. Bovendien komen er allerlei vogels voor die aan het water gebonden zijn. Verschillende Warblers kruipen tusschen de planten aan de kant of rennen langs het water. Er zijn enkele steltlooptjes, tenminste gedurende de winter, en er komt, wat we aan zulke smalle waterlopen niet zouden verwachten, een uitgebreide groep reigers voor, evenals waterhoentjes en andere rallen, waarvan er een soort is die zoo groot wordt als een reiger. Op het water leven kleine fuutjes, maar die zijn erg schuw en duiken bij het minste onraad onder, sneller nog dan de

Fig. 17. *Eichhornia* sp. een waterplant, die op poeltjes en langzaam stroomende beekjes groeit. Tusschen de groene bladeren verstoppen de waterhoentjes en futen zich graag.

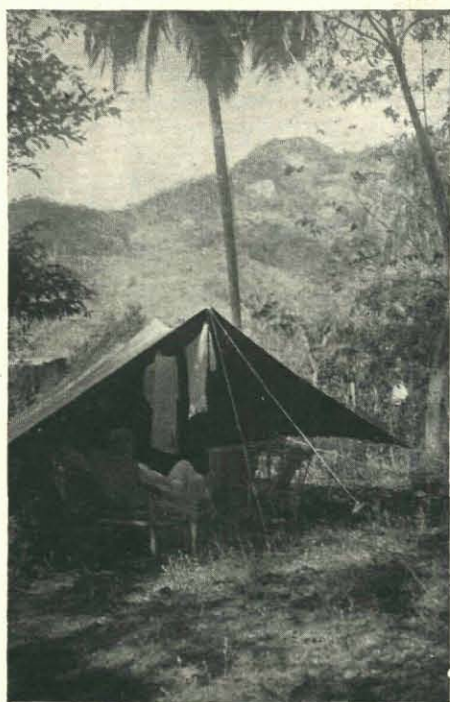

Fig. 18. *Kamp in de bergen.*

kleine bruine schildpadden die op, aan diep water grenzende, zandbanken liggen te zonnen. Ook vinden we hier een overgang naar de boschvogels, die een heel aparte gemeenschap vormen en sterk verschillen van de tot nu toe bekeken dieren. Deze boschfauna noemden we eerst bergfauna, omdat we in het Zuiden van Santa Clara er mee kennis maakten in een hoog, zwaar beboscht gebied. Hier was een scherpe scheiding tusschen de twee fauna's want aan de voeten van de bergen begon meteen het cultuurland. Later zagen we dat waar langs de beekjes kleine boschjes groeien een vermenging plaats heeft en aan het eind van de reis kwamen we alle „berg”vogels tegen in de kustbosschen van de provincies Camaguey en Pinar del Rio.

De boschvogels nemen niet alleen zoo'n aparte plaats in doordat er andere soorten voorkomen, maar het karakter van de heele gemeenschap is veel tropischer. Bij de vogels van de parklanden en de kale vlakten, zooals we suikervelden en savannas ook kunnen omschrijven herinnerden

veel vogels ons aan Europeesche vormen. Sommige leken er zelfs precies op. Als we met Noord Amerika gaan vergelijken wordt de overeenkomst nog grooter en dikwijls vinden we overeenstemming van soorten terwijl alleen het geografische ras verschillend is. Niets daarvan in de bosschen. Niet alleen andere soorten, maar ook andere families, en dan nog wel verscheidene families die alleen in de tropen leven. Daarom is het niet te doen een overzicht te geven van wat hier alzoo om ons heen vloog. Wel kunnen we de verschilpunten geven die er bestaan tusschen een gematigde en een tropische fauna. CHAPMAN deed dat op de volgende wijze. Ten eerste: wat zijn de tropische vogels kleurenrijk. Ten tweede: wat zingen ze slecht en ten derde: wat zijn ze mak en wat zie je ze veel.

In de Cubaansche bosschen waren vrijwel de eenige melodieuze geluiden het roepen van de Trogon, een prachtige vogel met zoowat alle kleuren van de regenboog, die koert als een duif; en de zachte doffe kreet van een heel klein uiltje. De andere geluiden waren krijschend zooals van de parkieten en de spechten, of ratelend zooals van de Todus, een kleine groene miniatuur-ijsvogel die een geluid maakt alsof er een reuzensprinkhaan voorbij vliegt.

M. G. RUTTEN.

APRIL.

Behalve aan de aankomst der trekvogels besteden wij nu ook nog aandacht aan hun vertrek en aan den doortrek. Men moet dan ervoor zorgen, om gedurende den winter een oogje te houden op de vogelbevolking van een bepaalde streek. In den winter van 1933/34 hadden wij in het Bloemendaalsche Bosch voortdurend een groote troep van Keepen; vastgehouden door de beukenootjes. Ze waren alle dagen present en kwamen geregeld baden en drinken in Thijsses's Hof. Op 4 April waren zij er nog en na 5 April zagen wij er geeneen meer. Op 12 April '34 in den namiddag wemelde het in het merkwaardig naaldboschje in de Westduinen bij den Haag op de hoogte van de Kwartellaan van goudhaantjes, ongeveer tweehonderd. Den volgenden dag waren ze weer weg. Hoe denkt men tegenwoordig over het broeden van de braamsluipers hier te lande? Er werd beweerd, dat wij daar minder broedvogels dan wel doortrekkers van te zien en te hooren krijgen. Wel, in de laatste week van April '34 hoorde ik in Bergen zoo veel braamsluipertjes zingen, dat ik wel den indruk kreeg van een zingenden trek. Bergenaren moeten mij maar eens vertellen, of zij in Mei en Juni ook zoo veel braamsluipers waarnemen. Aardig blijft ook altijd de doortrek van zingende koperwicken.

Nog altijd heb ik niet genoeg betrouwbare gegevens over het verschijnen van de verschillende soorten van hommels. In het begin van April zijn ze wel alle present en nu wordt het tijd, om uit te kijken naar de werkhommeltjes, die kleiner van stuk zijn. Omstreeks het midden van April komen ook de dikke koekoekshommels te voorschijn, van de echte hommels al dadelijk te onderscheiden aan hun donkerder vleugels en glanzig achterlijf.

De ontluiking van bloem en blad geeft altijd aanleiding tot interessante waarnemingen omtrent individualiteit en microclimaat. Voor de R.K. pastorie in Bloemendaal staan twee even groote kastanjeboomen. Zij verschillen meer dan een week in den tijd van bladontluiking en bloei en merkwaardig genoeg, de gunstigst geplaatste is de achterlijke. De Pinksterbloemen aan den vrij steilen noordoever van den vijver in Thijsses's Hof kwamen in 1934 reeds op 4 April in bloei, die in het „moeras" aan den zuidkant pas op den vijftienden. Nu gaan we eens een paar pollen omplanteren, om te zien of er ook individualiteit bij in het spel is.

De oude bladeren, die aan lage eiken en beuken overwinterd hebben, waaien nu gemakkelijk af; de bladstelen laten los bij de normale scheidingslaag. In Februari trotseeren zij nog zwaren stormwind, maar laten zich dan toch heel gemakkelijk afbreken, juist aan de scheidingslaag.

Midden April beginnen de boomen te bloeien en half Nederland loopt uit naar Betuwe en Beemster, om de pruimen, kersen, appels en peren. Doch ga ook eens naar Brabant en elders,